

Czy wiesz, że pieniądz nie zawsze był monetą lub banknotem?

Dawno, dawno temu w czasach, kiedy ludzie prowadzili koczowniczy tryb życia i nie mieli możliwości transportowania ze sobą całego dobytku, czy zapasów jedzenia, każdy członek rodziny miał jakąś pracę do wykonania i wytwarzane przez rodzinę dobra starczały na bieżące potrzeby. Przyszedł jednak taki czas, kiedy człowiek stwierdził, że ma dość ciągłego przemieszczania się, a swoje życie może prowadzić w jednym miejscu. Ludzie zaczęli więc zasiedlać ziemię w większych skupiskach, bliżej siebie. Powstały podziały na zawody, które wychodziły już poza obręby rodzinne. Przykładami pierwszych zawodów są: kowal, młynarz, rolnik, bednarz, czy krawiec. Każdy specjalizował się w czymś innym. Taki tryb funkcjonowania umożliwiał produkcję większych ilości dóbr oraz ich składowanie. Niestety, kiedy jest dużo rzeczy z jednego rodzaju, wówczas zaczyna brakować innych. A co dzieje się, gdy ktoś potrzebuje w większych ilościach dobra, które posiada inna osoba lub rodzina? Wyobraźcie sobie taką sytuację:

Henryk był kowalem i miał straszną ochotę na mleko - takie ciepłutkie, prosto od krowy. Kompletnie nie znał się jednak na hodowli zwierząt. Jego sąsiad Piotrek, który był rolnikiem, właśnie doił swoją krasulę. Henryk przygląda się sąsiadowi uważnie. Wreszcie zbiera się na odwagę i zagaduje Piotra:

- *Słuchaj Piotrek! Widzę, że ta Twoja krowa daje bardzo dużo mleka. Podziel się. Mam taką ochotę na mleko!*

Piotrek bardzo dokładnie przemyślał słowa swojego kolegi i odparł:

- *Hmmm, dobrze. Dam Ci trochę mleka. Ale w zamian chcę od Ciebie łańcuch, abym mógł przywiązać krowę, żeby nie uciekała.*

Henryk nie czekając długo, żeby sąsiad się nie rozmyśli, pobiegł szybko do domu, aby przynieść obiecane dobro dla kolegi i otrzymać w zamian mleko.

I właśnie w ten sposób stworzono całkiem nieświadomie barter, czyli wymianę towar za towar, usługą za usługę, towar za usługę lub usługą za towar. Czyli inaczej mówiąc handel wymienny, gdzie walutą były dobra. Takie dobra nosiły nazwę płacidła. Płacidłem mogło być praktycznie wszystko. Były to rzeczy, które miały wartość współczesnego pieniądza, ale nim nie były. Pojęcie płacidła istniało praktycznie do wczesnego średniowiecza. W Europie pierwszym ogólnie znanym płacidłem były muszle, które służyły, np. do wyrobu biżuterii. W tamtych czasach był to produkt bardzo poszukiwany, deficytowy.

Barter miał też swoje wady. Wróćmy do Piotra i Henryka. Przecież Henryk nie może za każdym razem dawać Piotrkowi tych samych wyrobów, gdyż nie jest potrzebna mu ich aż taka ilość. A co by było w sytuacji, gdyby Piotrek potrzebował mąki od młynarza, a młynarz chciałby w zamian całą krowę? Jak rzetelnie ustalić wartość obu płacidel? Ludzie zaczęli potrzebować czegoś, co również mogłoby być walutą, ale byłoby lekkie, miało jedną ustaloną wartość i jednocześnie było łatwe w transporcie. Zaczęto więc używać kruszców metali i ich stopów, np. żelaza, miedzi, niklu, brązu. Później pojawiło się także złoto i srebro. Docelowo używano zaś tylko tych najrzadszych metali jak srebro czy złoto. Wymagało to niestety tego, aby za każdym razem je ważyć. Z czasem złotnicy wpadli na pomysł, aby ujednoczyć ich wygląd i wagę. Tak powstały sztabki złota, a później monety.

Gotowi
BEZGOTÓWKOWI

Czy wiecie, że pierwsze monety powstały w Lidii na terenach dzisiejszej Turcji? Wykonane były one ze stopu złota i srebra, naturalnie występującego w rzekach w niektórych rzekach Azji Mniejszej.

Aby nie nosić ze sobą za każdym razem sztabek złota, powstał pieniądź papierowy, znacznie lżejszy niż jego poprzednicy. Pierwszy papierowy pieniądź powstał w Chinach. Początkowo pełnił funkcję przyrzeczenia wypłacenia deklarowanej ilości złota. Złotnicy przyjmowali złoto, a w zamian wydawali zaświadczenie o ilości oddanego złota do depozytu.

Ta sytuacja doprowadziła do powstania banków, dzięki którym powstały weksle i чеки. Tak powstał pieniądź bezgotówkowy. Ale co to takiego? Otóż pieniądź bezgotówkowy to nic innego jak zapis tego, ile mamy pieniędzy na rachunku bankowym. Rozwój technologii sprawił, że możemy płacić, tak naprawdę nie mając gotówki, czyli pieniędzy w ręku. Nazywamy to transakcjami bezgotówkowymi, które wykonujemy za pomocą przelewów internetowych, kart kredytowych, debetowych i wszelkich aplikacji służących do płatności np. telefonem czy zegarkiem.

Gotowi
BEZGOTÓWKOWI

W tekście „**Historia pieniądza**” znajduje się krótka historyjka opowiadająca jak Henryk i Piotrek wymienili się towarem. Ustal kolejność wydarzeń historyjki obrazkowej wpisując w okienka cyfry. Połącz właściwe zdania z obrazkami. Opowiedz, co się wydarzyło. Czy wiesz co to jest barter? Wyjaśnij swoimi słowami.

1. Rolnik Piotr doi krowę.
2. Kowal marzy o kubku ciepłego mleka.
3. Henryk wykuwa łańcuch.
4. Wymiana towarowa.

Gotowi
BEZGOTÓWKOWI

Zaprojektuj swoją monetę.

Pamiętaj, że moneta powinna zawierać **nominał**, czyli informację, jakiej jest wartości.

Gotowi
BEZGOTÓWKOWI

Zastanów się i odpowiedz na pytania. Porozmawiaj o tym z kolegami.

1. Po co istnieją pieniądze?
2. Jak myślisz, czy za pieniądze można kupić wszystko?

Narysuj to, co możesz kupić za pieniądze i to, czego za pieniądze nigdy kupić się nie uda.

Gotowi
BEZGOTÓWKOWI

Na targowisku w dawnych czasach można było kupić różne warzywa i owoce.

Rozwiąż łamigłówkę matematyczną.

Oblicz, ile denarów kosztowały poniższe warzywa i owoce?

$$\text{apple} + \text{apple} + \text{apple} = 9$$

$$\text{apple} + \text{beet} = 13$$

$$\text{beet} - \text{carrot} = 4$$

$$\text{carrot} + \text{beet} + \text{apple} = ?$$